



Opvolging van eerdere aanbevelingen
van het Vast Comité P in het kader
van nood- en interventieplannen

*Vast Comité van Toezicht op de
politiediensten*

Toezichtsonderzoek

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co

Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

1. VOORWERP VAN HET ONDERZOEK	1
2. ONDERZOEK	1
3. ANALYSE	2
3.1 Provinciale politionele interventieplannen (PIP)	2
3.2 Digitaal informatieplatform	4
3.3 Rol van de directeur-coördinator (Dirco)	7
3.4 Gelijktijdig voorkomen van een administratief aspect en van een gerechtelijk aspect in het beheer van een noodsituatie	9
3.5 Rol van het communicatie- en informatiecentrum (CIC)	10
3.6 Veiligheidsuitrusting	12
4. CONCLUSIES MET BETREKKING TOT DE OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN	14
4.1 Provinciale politionele interventieplannen (PIP)	14
4.2 Digitaal informatieplatform	14
4.3 Rol van de Dirco	15
4.4 Gelijktijdig voorkomen van een administratief aspect en van een gerechtelijk aspect in het beheer van een noodsituatie	15
4.5 Rol van het CIC	15
4.6 Veiligheidsuitrusting	15
5. LIJST VAN AFKORTINGEN	17

1. VOORWERP VAN HET ONDERZOEK

1. In 2013 heeft het Vast Comité P aan de begeleidingscommissie verslag uitgebracht over een “toezichtsonderzoek naar de coördinatie, efficiëntie en effectiviteit van de voorbereiding en ondernomen actie van de politiediensten (discipline 3) in het kader van de nood- en interventieplannen”¹.
2. In dat verslag waren een aantal vaststellingen, goede praktijken en aanbevelingen geformuleerd.
3. Eind 2017 heeft het Vast Comité P het initiatief genomen om een opvolgingsonderzoek op te starten.

2. ONDERZOEK

4. Het opvolgingsonderzoek zoals voorgeschreven heeft als enige doel verscheidene vaststellingen/aanbevelingen gedaan in het aanvankelijk onderzoeksverslag af te toetsen aan de diverse initiatieven die intussen genomen zijn.
5. Hiertoe werd beslist om een gesprek te hebben met diverse sleutelfiguren in de drie gewesten van het land, zowel op het niveau van de provinciale nooddiensten² als op het niveau van de politie³ (coördinatie- en steundirecties (CSD) van de federale politie en nationale coördinator voor de geïntegreerde politie) om hen de voornaamste vaststellingen/aanbevelingen geformuleerd in 2013 voor te leggen, dit om hun mening en/of beschouwingen te vragen met betrekking tot de eventuele vooruitgang die op dat vlak geboekt is.
6. De diverse meningen/beschouwingen/beoordelingen werden daarna voorgelegd aan de algemene directie crisiscentrum⁴ (ADCC).

.....
¹ Dossier 112677/2007.

² Voor de provincie Waals-Brabant vond op 23 mei 2018 een ontmoeting plaats met de arrondissementscommissaris van Waals-Brabant en twee leden van de dienst noodplanning.

Voor de provincie Antwerpen vond op 28 mei 2018 een ontmoeting plaats met de directeur van de dienst noodplanning voor de provincie Antwerpen en de verbindingsofficier bij de gouverneur van de provincie Antwerpen.

Voor Brussel vond op 30 mei 2018 een ontmoeting plaats met een lid van “Brussel Preventie & Veiligheid” en met een hoofdcommissaris, gedetacheerd bij deze dienst.

³ Voor de CSD Brussel vond op 9 mei 2018 een ontmoeting plaats met de directeur-coördinator en twee leden van de dienst.

Voor de CSD Gent vond op 15 mei 2018 een ontmoeting plaats met de directeur-coördinator, in aanwezigheid van de nationale coördinator noodplanning voor de geïntegreerde politie.

Voor de CSD Namen vond op 24 mei 2018 een ontmoeting plaats met de directeur-coördinator.

⁴ Voor het crisiscentrum vond op 13 september 2018 een ontmoeting plaats met de directeur-generaal, de directrice noodplanning en de directeur communicatie.

3. ANALYSE

7. Verscheidene aanbevelingen waren geformuleerd na afloop van het onderzoek dat in 2013 werd voorgesteld. Ze werden gehergroepeerd per thematiek om ze voor te leggen aan de diverse gesprekspartners (zie punten 3.1 t.e.m. 3.6 *infra*). Onder elk van de aangesneden thema's zijn hun meningen en beschouwingen, alsook de vastgestelde eventuele evoluties samengevat weergegeven.

3.1 Provinciale politionele interventieplannen (PIP)

8. *“Een eenduidige interpretatie van de richtlijnen omtrent het al dan niet vertalen van het provinciale PIP naar een lokaal PIP zou zorgen voor meer uniformiteit in de noodplanning binnen discipline 3.”*

9. Deze aanbeveling was gebaseerd op de vaststelling dat hoewel de opmaak van een goedgekeurd provinciaal PIP tussen 2009 en 2012, op één uitzondering na, veralgemeend was over het gehele land, dat niet gold voor het vertalen van het provinciale PIP naar aansluitende zonale plannen. Terwijl in sommige provincies waar was gekozen voor de opmaak van zonale PIP's was vastgesteld dat dit aantal gestegen was, was er in andere provincies voor gekozen om te werken binnen het kader van het provinciale PIP en dit niet aan te vullen met een lokaal PIP. Over de noodzaak van deze zonale plannen liepen de meningen van de bevroegde personen uiteen: terwijl de ADCC toen van mening was dat lokale PIP's wel degelijk noodzakelijk waren, voelden de respondenten in de betrokken provincies, zowel binnen discipline 3⁵ (D3) als daarbuiten, niet de noodzaak om zonale PIP's aan te nemen. Het koninklijk besluit van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen en de bijhorende omzendbrieven bleken ruimte voor interpretatie te laten.

10. De provinciale PIP's (of het gewestelijk PIP voor Brussel) blijven, in alle gecontacteerde provincies, de basis waarop de monodisciplinaire interventie zich steunt wanneer er zich een noodsituatie voordoet. Ze worden regelmatig geactualiseerd. In een provincie die aanvankelijk de opmaak en de permanente actualisatie van een bijzonder zonaal PIP in elke politiezone overwoog, is de visie veranderd: een groot deel van de inhoud van het provinciale PIP is overgenomen op zonaal vlak en slechts een aantal punten zijn werkelijk aangepast. Om de lezing te vergemakkelijken (ook op het niveau van de politiezone), werd ervoor gekozen om het provinciale PIP aan te vullen met de opmaak van een actiekaart of een fiche die “zone-eigen” punten bevat, bijvoorbeeld de overgang van het werken in routine naar het PIP of nog de interne adviezen.

.....

⁵ In het kader van de noodplanning zijn de tussenkomenende diensten onderverdeeld in disciplines (functionele gehelen van opdrachten die door verschillende tussenkomenende diensten worden uitgevoerd), met name discipline 1, de hulpverleningsoperaties; discipline 2, de medische, sanitaire en psychosociale hulpverlening; discipline 3, de politie van de plaats van de noodsituatie; discipline 4, de logistieke steun en discipline 5, de informatie.

11. Een andere provincie ziet in het provinciale PIP een solidariteitsmechanisme dat de grotere politiezones in staat stelt om steun te leveren aan de kleinere zones. Deze “grote” politiezones zijn autonoom en moeten zich zelden of nooit beroepen op het PIP. Het provinciale PIP is de basis waarop er wordt gewerkt in de reflexfase tijdens noodsituaties, wat D3 betreft.

12. In een andere provincie zegt een gesprekspartner dat hij zich bewust is van de noodzaak om de provinciale PIP's voortdurend aan te passen en van de rol die de CSD moet spelen in dit verband. De capaciteit op het niveau van de leiding blijkt echter te ontbreken om deze opdracht correct te kunnen vervullen. Daarnaast werd opgemerkt dat bepaalde gemeentes nog niet beschikten over een algemeen nood- en interventieplan en dat de gemeentelijke overheden de lokale politiezones benaderden om hen een pilootrol te laten spelen.

13. Meer algemeen gesproken, is het aspect “noodplanning” aan de kant geschoven binnen D3 bij gebrek aan capaciteit, zowel in de politiezones als op het niveau van de CSD's.

14. De situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is specifiek. “Brussel Preventie & Veiligheid” (BPV-BPS) speelt een centrale rol in de coördinatie van de verschillende operatoren in de preventie- en veiligheidsketens. De actualisatie van de noodplannen, waarvan de actualisatieprioriteiten zijn bepaald door BPV-BPS, verloopt in eerste instantie in samenwerking met en onder leiding van de Hoge ambtenaar. De samenwerking tussen de zes politiezones en de CSD is goed en er is veelvuldig overleg, zowel tussen politionele actoren als op het niveau van de partners. Een monodisciplinair overlegplatform “noodplanning” vergadert driemaandelijks en is, naast het overleg, de gelegenheid om bepaalde projecten te doorlopen teneinde te streven naar een uniform standpunt binnen D3, discipline waarbinnen alles wordt gedaan in nauwe samenwerking tussen de politiezones, BPV-BPS en de CSD. De CSD staat in voor de coördinatie van de monodisciplinaire actualisatie D3, de zes politiezones actualiseren de lokale PIP's en de fiches per type gebeurtenis. Aangezien deze fiches erg gedetailleerd zijn, moet er heel wat tijd in worden geïnvesteerd. Het einddoel is om alle plannen te actualiseren, zowel de mono- als de multidisciplinaire. Er wordt opgemerkt dat in Brussel de nadruk inzake noodplanning eerder wordt gelegd op de lokale politiezones, daar een overeenkomst werd ondertekend door de 19 burgemeesters en de korpschefs van de 6 lokale politiezones waarin bepaalde aspecten van de noodplanning geregeld zijn.

15. De aanbeveling vermeld in het aanvankelijk verslag uit 2013 betreffende de noodzaak van een eenduidige interpretatie van de richtlijnen omtrent het al dan niet vertalen van het provinciale PIP naar een lokaal PIP blijft van toepassing. Er dient echter te worden onderstreept dat geen van de gesprekspartners heeft geoordeeld dat de diverse interpretaties die daaromtrent nog steeds bestaan problemen opleverden.

3.2 Digitaal informatieplatform

16. *“Ondanks de verschillende lokale initiatieven ontbreekt tot op heden een uniform systeem als digitaal informatieplatform tussen de verschillende disciplines en bedrijven over het gehele land. Gestoeld op de ervaringen met de lokale systemen lijkt het aangewezen om tot een uniform systeem te komen voor een betere effectiviteit en efficiëntie in de informatiedoorstroming bij noodsituaties.”* Deze aanbeveling is gedeeltelijk zinloos geworden omdat de ADCC van de FOD Binnenlandse Zaken sinds 1 januari 2017 het platform ICMS (Incident & Crisis Management System) geleidelijk aan uitbreidt naar alle actoren van het crisisbeheer.

17. Deze aanbeveling was gebaseerd op de vaststelling dat er verschillende digitale informatieplatformen waren ontwikkeld en werden gebruikt. Elke discipline, niveau of dienst voelde immers de behoefte om te beschikken over een tool waarmee informatie omtrent de voorbereiding maar ook het beheer van een noodsituatie uitgewisseld kan worden. Het was echter niet mogelijk om één uniform platform te ontwikkelen en over het gehele land op poten te zetten, wat potentieel het risico inhield dat de beschikbare informatie niet voor alle actoren beschikbaar was bij een noodsituatie die de grenzen van de respectieve overlegplatformen oversteeg. Ook naar efficiëntie van inzet van middelen riep dit vragen op.

18. Alle gesprekspartners bevestigen de toenemende uitspreiding van het ICMS op het terrein. Het systeem wordt beschouwd als een goed instrument, dat evolueert in de goede richting en dat over het geheel genomen tegemoetkomt aan de geuite behoeften, hoewel het volgens sommigen nog niet volledig operationeel is. Sommige provincies die hun eigen systeem hadden ontwikkeld, hebben dat vervangen door het ICMS, terwijl andere, die niet beschikten over een platform, het hebben aangenomen.

19. Het systeem ICMS bekijkt verscheidene aspecten en biedt verschillende mogelijkheden: cartografie, logboek, contactgegevens, oefendraaiboeken, visualisatie van de posities, ... Het biedt tevens mogelijkheden om multidisciplinaire gegevens en oefendraaiboeken uit te wisselen. Het systeem bevat weliswaar nog een aantal “bugs”, maar die kunnen worden gemeld en opgelost via ADCC.

20. Een aantal bedenkingen werden geformuleerd zoals:

- het grootste nadeel van het systeem is dat ICMS een commercieel product is, wat voor gevolg heeft dat: (1) de noodzakelijke opleidingen voor de gebruikers worden gegeven door de firma en betalend zijn (120 euro/dag/persoon); (2) het systeem “train the trainer” bij contract verboden is; (3) het contract slechts loopt tot 21 december 2019. *Quid* daarna? Zal het contract worden verlengd of niet?
- de goede werking van het systeem hangt af van de beschikbaarheid van een goede internetaansluiting;

- de eerste indruk dat het systeem niet gebruiksvriendelijk of intuïtief genoeg is om te kunnen worden gebruikt zonder voorafgaande opleiding en training wordt genuanceerd door het feit dat, op basis van de ervaring van de gebruikers, het logboek voldoende intuïtief en gemakkelijk te gebruiken is in geval van incident (“acuut” gebruik), terwijl de voorafgaande invoer van gegevens (“routinegebruik”) daarentegen ingewikkelder is en een zekere opleiding vereist;
- de opleiding moet ook periodiek worden herhaald, voor zover er logischerwijs niet vaak gebruik wordt gemaakt van de toepassing;
- op dit ogenblik heeft de federale politie niet het budget om een groot aantal personeelsleden op te leiden. De situatie in de politiezones in verband met de ICMS-opleidingen is niet gekend, maar een gesprekspartner denkt dat niettegenstaande het budget toereikend is om verscheidene personeelsleden te kunnen opleiden, de verworven deskundigheid snel dreigt verloren te gaan door het gebrek aan voortgezette opleiding en aan oefeningen;
- er ontbreekt een gedetailleerde gebruiksaanwijzing betreffende het gebruik van het logboek die, naar gelang van de oefeningen, onmisbaar zou zijn om te weten hoe dit boek doelmatig moet worden bijgehouden;
- sommige provincies hebben het ICMS nog niet gebruikt in een echte crisissituatie. Er werden enkel oefeningen op kleine schaal verricht waarbij bepaalde aspecten werden getest, bijvoorbeeld de communicatie, met een beperkt aantal gebruikers. De “bugs” die aan het licht zijn gekomen, werden meegedeeld aan ADCC. Andere provincies hebben daarentegen het ICMS zowel tijdens oefeningen als bij zware incidenten gebruikt. Daaruit blijkt dat de nood aan richtlijnen inzake het gebruik van het logboek groot is, meer bepaald om een massale toevloed aan berichten te vermijden. Men vraagt zich af hoe doeltreffend het systeem is in geval van multisite-incidenten. Het systeem is tevens complex gebleken voor zover alle plannen, fiches, communicaties, logboek, kaarten, ... erin opgeslagen zijn. Het zou bovendien niet snel genoeg zijn;
- een gesprekspartner wijst erop dat nog niet alle gegevens betreffende D3 ingevoerd zijn in het systeem, terwijl een toepassing binnen het CIC die bevat. Dat heeft voor gevolg dat in geval van noodsituatie de gebeurtenis, in eerste instantie, beheerd wordt via de CIC-toepassing en dan wordt overgenomen door het ICMS na overdracht van de gegevens naar dat systeem, wat een bijkomende stap inhoudt;
- er worden nog altijd vraagtekens gezet bij de veiligheid van de gegevens vervat in het ICMS: veel personen, afkomstig uit diverse disciplines, hebben toegang tot gevoelige gegevens. Dat heeft voor gevolg dat er nog oude logboeken worden gebruikt, die misschien niet alle functionaliteiten van het ICMS omvatten maar die gebruiksvriendelijker en vooral sneller zijn. Het blijft de bedoeling om over te stappen op het ICMS, maar niet voordat de veiligheid van de gegevens op punt staat en iedereen met het systeem kan werken;
- men zou de indruk hebben dat discipline 1 verder gevorderd is wat het gebruik van het ICMS betreft;

- de logincodes zijn verdeeld. Elke CSD beschikt over 10 codes, elke gemeente over 3 codes en de politiezones hebben er tussen 10 en 30 afhankelijk van hun grootte. Het is mogelijk binnen een zelfde discipline een zelfde code te gebruiken voor verscheidene personen die zo het systeem zouden kunnen voeden via verschillende stations. Men zou echter evolueren naar een toekenning van individuele logins om meer bepaald de gebruikers te responsabiliseren.

21. De federale gerechtelijke politie heeft ervoor gekozen om niet te werken met het ICMS maar met een eigen logboek en zou bijgevolg tijd, geld en personeel steken in de werking van haar eigen platform. Er werd echter overeengekomen dat de nodige informatie zou worden overgedragen naar het ICMS om te garanderen dat de nuttige informatie beschikbaar zou zijn. Er werd niet verduidelijkt op welke manier dat in de praktijk zal verlopen noch op basis van welke criteria, maar er wordt nog altijd twijfel geuit omtrent de werkelijke overdracht van nuttige gegevens. Hoewel wordt erkend dat het niet nodig is dat alle gerechtelijke informatie wordt meegedeeld, wordt gevreesd voor een parallelle informatiestroom. Zo heeft een oefening aan het licht gebracht dat essentiële informatie slechts gekend was door bepaalde personen. Hoewel onbedoeld, vloeide dit gebrek aan informatie waarschijnlijk voort uit het feit dat de deelnemers met twee verschillende logboeken werkten en dat, wegens tijdsgebrek, er geen aandacht werd geschonken aan de dubbele codering.

22. De ADCC bevestigt het toenemende gebruik van het ICMS, vooral op multidisciplinair vlak. Het invoeren van informatie verschilt daarentegen van discipline tot discipline, misschien vanuit de bekommernis van vertrouwelijkheid. In dat opzicht wordt verduidelijkt dat het systeem het mogelijk maakt om het automatisch delen van gecodeerde gegevens te beperken tot (of uit te breiden naar) alle diensten die territoriaal bevoegd zijn bij de opening van een “workspace” (creatie van een “case” voor de bijzondere situatie) en dus om de toegang ertoe te moduleren. Bijgevolg is het niet onmogelijk dat het gebrek aan kennis van de mogelijkheden die het systeem biedt, zorgt voor enige terughoudendheid wat zijn gebruik betreft. Vandaar de noodzaak om de voortgezette opleidingen te volgen om up-to-date te blijven.

23. Er wordt tevens onderstreept dat het ICMS-platform meer is dan een technologisch systeem, met name dat het tevens een behoefte aan nationale technische standaarden invult. Het is begrijpelijk dat de bepaling van dergelijke standaarden een zekere aanpassing vereist op het niveau van de diensten die anders werkten, maar zodra de beslissing genomen is om te werken met een gemeenschappelijke tool, is het nodig om zich te conformeren aan de uitgevaardigde standaarden. Deze noodzaak wordt versterkt door het feit dat de meeste problemen, die bestempeld zijn als kinderziekten, die konden worden opgelost ook op korte termijn werden opgelost, zodat het systeem, volgens de ADCC, de gevraagde veiligheidswaarborgen zou bieden.

24. De beschreven ideale situatie is deze waarin alle intervenanten en partners samen zouden willen werken in een gemeenschappelijk systeem waarvan de diverse mogelijkheden gekend zouden zijn door alle gebruikers.

25. Met betrekking tot de “toekomst” van het ICMS, die verband houdt met de vervaldag van het commercieel contract eind 2019, wordt verduidelijkt dat een evaluatie wordt/zal worden verricht, maar dat het van belang is om de nadruk te leggen op de continuïteit van het systeem.

26. De Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken heeft in zijn algemene beleidsnota 2018-2019 het toenemende gebruik van het veiligheidsportaal ICMS bevestigd alsook de wil om de continuïteit ervan te verzekeren door te vermelden dat: *“in 2019 een nieuwe aanbestedingsprocedure wordt opgestart en een analyse wordt gemaakt van (het gebruik van) de toepassing met het oog op een doorontwikkeling van het veiligheidsportaal”*⁶.

3.3 Rol van de directeur-coördinator (Dirco)

27. *“Een denkoefening over de rol van de directeur-coördinator inzake nood- en interventieplanning en dit in het licht van de opdracht zoals die hem door de Wet op de Geïntegreerde Politie (WGP) is toegekend. Een sterkere rol van de Directies van de gedeconcentreerde coördinatie en steun (CSD) kan de volgende voordelen bieden:*

- 1) *een nog grotere steun aan de politiezones op het vlak van de noodplanning;*
- 2) *een ondersteuning bij het opstellen van de nood- en interventieplannen op zonaal vlak zou zich kunnen ontubbelen tot een operationele steun in geval van een noodsituatie;*
- 3) *het opent perspectieven naar ondersteuning bij de opleiding en training van het personeel van de politiezones;*
- 4) *een ‘provinciale’ aanpak van de noodplanning zou worden vergemakkelijkt;*
- 5) *de CSD’s kunnen worden ingeschakeld in het beheer van veiligheidsuitrusting en in het opvolgen van de beschikbare middelen;*
- 6) *de rol van DAO in opleiding en uniformisering ondersteunen;*
- 7) *ten slotte kunnen de CSD’s de organisatie van monodisciplinaire oefeningen op zich nemen of de diensten van de gouverneur hierin ondersteunen.”*

28. Deze aanbeveling was gebaseerd op de vaststelling dat in de provincies waar er door de CSD van de provinciehoofdplaats een officier als referentiepersoon voor de gehele provincie - specifiek voor de nood- en interventieplannen - ter beschikking was gesteld, meer lokale politiezones over een lokaal PIP beschikten, meer noodoefeningen plaatsvonden en meer evaluaties beschikbaar waren op het niveau CSD. Anderzijds was de situatie verre van uniform en was de steun van de CSD in sommige arrondissementen weinig zichtbaar. Een

⁶ Algemene beleidsnota Veiligheid en Binnenlandse Zaken, Federale Politie en geïntegreerde werking, Doc., Kamer, 2018-2019, nr. 3296/011, p. 14 en 15.

reflectie over de invulling van de rol van de directeur-coördinator inzake nood- en interventieplanning leek dus nuttig, en dit in het licht van de opdracht die hem krachtens de wet op de geïntegreerde politie (WGP) is toegekend. Een wettelijke opdracht die trouwens door niemand van de respondenten in vraag was gesteld. De aangekondigde hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en de daarop aansluitende reorganisatie van de federale politie bood kansen om een sterkere invulling aan de coördinerende en ondersteunende rol van de CSD in haar nieuwe vorm te geven.

29. De ontmoete personen zien weinig evolutie in de rol van de Dirco in het kader van de nood- en interventieplanning. De optimalisatie van de federale politie heeft blijkbaar geen bijkomende capaciteit of mogelijkheden opgeleverd, maar een gesprekspartner is van mening dat ze niettemin de Dirco en de lokale politiezones dichter bij elkaar heeft gebracht. Een positief punt wordt naar voren gebracht in die zin dat een uniforme aanpak uitgaande van de CSD nu wordt ontwikkeld per provincie, daar waar dat voorheen per arrondissement gebeurde.

30. De zeer bijzondere situatie van Brussel moet nog enigszins worden verduidelijkt in dit verband. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de politiezones omvangrijk, autonoom en beschikken ze over hun eigen dispatching. De rol en de functie van de Dirco zijn er bijgevolg anders dan in de rest van het land omdat hij eerder een faciliterende en ondersteunende rol vervult. Het gaat om een politieke keuze waarvan één gevolg is dat het beheer van grootschalige gebeurtenissen op het niveau van de lokale politiezones blijft, met name de burgemeesters en korpschefs. Gezien deze bijzondere context, is het evenwicht tussen de CSD en de politiezones veranderd en levert de CSD een zekere meerwaarde, meer bepaald in de steun aan de politiezones inzake nood- en interventieplanning. Daar waar de Hoge ambtenaar piloot is op multidisciplinair vlak, is de Dirco dat op monodisciplinair vlak, in een niet-beslissende maar ondersteunende positie. In dat opzicht wordt benadrukt dat de huidige capaciteit en organisatie van de CSD het niet mogelijk maakt om een andere dan coördinerende opdracht op te nemen.

In deze context die specifiek voor Brussel geldt, heeft de Minister-president inzake veiligheid dezelfde bevoegdheden als de burgemeester. De Hoge ambtenaar heeft bepaalde specifieke bevoegdheden inzake civiele bescherming en noodplanning, die trouwens toebehoren aan de gouverneur. Dat beperkt nog meer de manoeuvreerruimte van de Dirco van Brussel in vergelijking met de Dirco's in de rest van het land. De ontmoete personen bevestigen echter dat deze zeer bijzondere samenwerking geen problemen oplevert.

31. Wat de organisatie van oefeningen betreft, zijn de frequentie en de omvang van de oefeningen verschillend van provincie tot provincie. Het gebrek aan capaciteit werd in één provincie aangehaald om te rechtvaardigen waarom de supralokale monodisciplinaire oefeningen niet georganiseerd waren volgens de frequentie die was voorzien vóór de aanslagen van 2016, met name 2 of 3 oefeningen per jaar. Enkele monodisciplinaire oefeningen op lokaal niveau

worden wel her en der georganiseerd, maar zij zijn afhankelijk van de capaciteit die door de politiezone wordt vrijgemaakt. In deze provincie worden elk jaar enkele multidisciplinaire oefeningen georganiseerd, meestal op initiatief van de brandweer. Een andere provincie neemt enkel deel aan multidisciplinaire oefeningen, bij gebrek aan capaciteit om de organisatie van monodisciplinaire oefeningen op poten te zetten en op zich te nemen. De dienst noodplanning van een derde provincie zegt te beschikken over de capaciteit in termen van middelen en personeel om jaarlijks grootschalige oefeningen te organiseren. De rol van de Dirco zou er weliswaar op het eerste gezicht in worden versterkt, maar voor zover hij afhankelijk zou blijven van de vragen van grote politiezones die meer nood hebben aan hulp van de federale politie, zou hij daardoor *de facto* enige invloed verliezen. Deze vaststelling wordt versterkt door het feit dat bepaalde, kleinere, politiezones aangesloten zijn bij de dispatchings van grotere politiezones en niet bij het provinciale CIC, waardoor zijn rol en onrechtstreeks die van de Dirco afneemt.

32. De ADCC onderstreept het belang van de politie als partner in de noodplanning want zij is de enige die over een dwangbevoegdheid beschikt, die inzake crisissituaties belangrijk is.

33. Er wordt hier ter informatie op gewezen dat de nationale coördinator noodplanning, functie die vele malen haar meerwaarde heeft bewezen, in juni 2018 mobiliteit heeft gemaakt naar een andere functie en dat zijn vervanger nog niet werd aangesteld/gevonden⁷.

3.4 Gelijktijdig voorkomen van een administratief aspect en van een gerechtelijk aspect in het beheer van een noodsituatie

34. *“Over de “horizontale” omschakeling in leiding en coördinatie tussen bestuurlijke politie en gerechtelijke politie binnen discipline 3, en dit in de loop van een incident, dienen duidelijke afspraken gemaakt te worden.”*

35. Deze aanbeveling was gebaseerd op de vaststelling dat, volgens de actoren op het terrein, het aspect coördinatie en leiding bij een noodsituatie geen problemen bleek te geven. De evaluatieverslagen brachten daarentegen aan het licht dat een noodsituatie met een bestuurlijk en een gerechtelijk aspect voor verwarring kon zorgen. Hoewel het bestuurlijke aspect, en meer bepaald de wil om de bevolking te beschermen, steeds primeerde, mocht in tweede orde het onderzoek naar de oorzaken en de verantwoordelijkheden niet vergeten worden. Niettegenstaande de afspraken over wie de leiding op zich moet nemen binnen discipline 3 vooral toegespitst waren op het bestuurlijke aspect, konden deze toch in de loop van het incident worden herzien. De “horizontale” evolutie in leiding en coördinatie tussen de bestuurlijke politie
.....

⁷ Actuele informatie op 4 februari 2019, datum waarop het verslag “Opvolging van eerdere aanbevelingen van het Vast Comité P in het kader van nood- en interventieplannen” werd besproken in de Bijzondere commissie belast met de parlementaire begeleiding van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten.

en de gerechtelijke politie binnen discipline 3 moest vlot verlopen, en dit gedurende het hele incident.

36. Over het algemeen maken de ontmoete personen in dit verband gewag van een positieve evolutie. Het principe blijft overeind dat het belang van de openbare veiligheid primeert op het belang van het onderzoek, maar iedereen tracht de verwachtingen van de betrokkenen van beide “kanten” te verzoenen. De andere en zijn verwachtingen kennen en hem vertrouwen is een *conditio sine qua non* voor een optimale uitwisseling. Er wordt tevens onderstreept dat de ene situatie de andere niet is en dat, hoewel de overgang van het administratieve luik naar het gerechtelijke luik in sommige gevallen zeer duidelijk is, deze in andere gevallen vager is.

37. Het “gerechtelijke” zou op een gegeven moment overwogen zijn als 6e discipline, wat opnieuw, voor zover nodig, het belang bevestigt van verduidelijking van dit gerechtelijke aspect in de noodplanning.

38. Sommige gesprekspartners zijn bovendien van mening dat de structuren niet voorzien zijn om een nationale problematiek te regelen, die de strikte crisissituaties overstijgt. Het voorbeeld wordt gegeven van de diverse politie-entiteiten die onderling moeten worden gecoördineerd omdat er niet was voorzien dat een nationaal commando bevoegd is om deze diverse entiteiten aan te sturen. Alles is momenteel gestoeld op de goede wil van elkeen.

3.5 Rol van het communicatie- en informatiecentrum (CIC)

39. *“Zoals de Federale Politieraad en de AIG in het verleden al aangaven, kunnen de CIC’s een grotere rol spelen in de operationele leiding en coördinatie bij niet-geplande bovenlokale gebeurtenissen, zoals noodsituaties.”*

40. *“Een reflectie op het niveau van CGO (Directie van de Operationele Politie Informatie - CG) om de doorstroming van de operationele informatie tussen de verschillende CIC’s in geval van een incident te waarborgen.”*

41. *“Het zorgen voor een eenduidige programmatie van de ASTRID-radioposten over alle disciplines heen.”*

42. *“Het vatten van alle noodzakelijke informatie in de digitale bestanden en applicaties van het CIC inzake de specifieke risico’s verbonden aan incidenten in bepaalde installaties. Dit om de blootstelling aan risico’s voor de hulpdiensten in de reflexfase zo veel mogelijk te vermijden.”*

43. De (politie) gesprekspartners menen dat het inzake noodplanning belangrijk is dat het CIC weet en gewaarwordt tot op welk ogenblik het zijn coördinerende rol in de reflexfase moet uitoefenen, alvorens zijn ondersteunende en steunende rol op te nemen. Dat kan niet theoretisch

worden vastgelegd, omdat het afhangt van de context en van het incident, en bijgevolg gekwalificeerd en professioneel personeel vergt.

44. Een gesprekspartner heeft echter gewezen op een daling van het competentieniveau binnen het CIC, die wordt veroorzaakt door diverse factoren:

- een massaal vertrek van ervaren personeelsleden, die vervangen worden door jongere personeelsleden, zonder terreinervaring of passende opleiding, wat zou hebben geleid tot een overbelasting van de ouderen die gebleven zijn;
- er is nog altijd een tekort aan opgeleid personeel, vooral op het niveau van de neutrale calltakers;
- sinds de optimalisatie van de federale politie, zijn de CIC's onder leiding van de Dirco's geplaatst, wat impliceert dat er geen centraal federaal toezicht meer is en dat de werkwijze van elk CIC zich op eigen wijze ontwikkelt. De standaarden lijken te verminderen;
- naast verschillen in benadering, heeft elke provincie tevens een verschillende verdeling tussen de lokale dispatchings en de supralokale of provinciale dispatchings. In sommige provincies worden de politiezones gedispacht door het provinciale CIC, wat een zekere harmonisatie met zich meebrengt, terwijl elders de politiezones over hun eigen dispatching beschikken, omdat het CIC enkel de eenheden van de federale politie dispatcht;
- de noodcentrales 100/112 en 101 zijn niet allemaal op dezelfde manier geïntegreerd in alle provincies. In sommige provincies werken de twee centrales op hetzelfde digitaal platform en in hetzelfde gebouw, wat de rechtstreekse informatie-uitwisseling vergemakkelijkt. In andere provincies werkt men doelbewust in verschillende systemen en lokalen, wat een bijkomende stap in de informatie-uitwisseling noodzakelijk maakt.

45. Soms wordt geoordeeld dat, in het licht van deze evoluties, de steun van de CIC's inzake noodplanning vermindert: daar waar voorheen een calltaker en een gesprekstafel rechtstreeks gewijd waren aan het beheer van een gebeurtenis, is de capaciteit thans niet meer beschikbaar.

46. Het CIC van een provincie heeft het initiatief genomen om een onlinemodule te ontwikkelen om de personeelsleden van de politiezones vertrouwd te maken met de manipulatie van hun radio, met het doel te kunnen overschakelen naar minder gebruikte gespreksgroepen. Merk op dat er momenteel aanpassingen aan de gang zijn in de verschillende provincies op het vlak van de roepnamen en benamingen van de gespreksgroepen, wat bijdraagt tot de verwarring.

47. Er dient opgemerkt dat de situatie in Brussel hier nog verschillend is van die in de provincies. Aangezien de zes politiezones beschikken over hun eigen dispatching, dispatcht het CIC enkel de verschillende operationele diensten van

de federale politie. Wanneer er zich een gebeurtenis voordoet, zal er een “Gold commander” worden bepaald en zal de lokale dispatching van de politiezone die de leiding heeft het incident beheren. Het CIC zal de gespreksgroepen volgen, maar zal enkel tussenkomen op uitdrukkelijke vraag van de politiezone of in geval van een supralokale gebeurtenis zoals een verplaatsing van een groep supporters, een Europese top, een politiealarm, ... Hiertoe voorziet het CIC bijkomend personeel als back-up. Hetzelfde geldt inzake noodplanning: de politiezone beheert de gebeurtenis maar het CIC zal, op verzoek, steun leveren, bijvoorbeeld door bijkomende gespreksgroepen te openen, door operatoren te voorzien of, eventueel en nog altijd op uitdrukkelijke vraag van de politiezone, het beheer van de gebeurtenis over te nemen.

48. Wat de aanbeveling geformuleerd in randnummer 40 betreft, heeft een gesprekspartner op het niveau van de federale politie erop gewezen dat deze reflectie gebeurd is en dat een zeker aantal procedures tussen de verschillende CIC's in plaats was gesteld. Deze uitlatingen werden genuanceerd door een andere ontmoete persoon, volgens wie de praktijk aantoont dat sommige problemen nog niet helemaal uit de weg geruimd zijn en als voorbeeld haalt hij de registratie van de radiocommunicaties aan die niet afdoend zou zijn.

3.6 Veiligheidsuitrusting

49. *“Het sensibiliseren van de lokale politie over het belang van een minimale veiligheidsuitrusting.”*

50. Deze aanbeveling was gebaseerd op het feit dat, eind 2012, slechts twee politiezones gebruik hadden gemaakt van de mogelijkheid om in te stappen in de aankoop van minimale beschermingssets. Dat aantal was gestegen tot 13 politiezones in 2013⁸. De bevraagde personen binnen discipline 3 hadden nochtans meermaals aangegeven dat er behoefte was aan dergelijk beschermingsmateriaal.

51. Thans verschillen de standpunten wat de minimale veiligheidsuitrusting betreft. Een visietekst CBRN (chemische, biologische, radiologische of nucleaire gevaarlijke stoffen) “Krachtlijnen voor een realistische en veilige interventie in een rode gevarenzone” werd gevalideerd door de geïntegreerde politie. Daarin wordt duidelijk gespecificeerd dat het algemene beginsel is dat discipline 3 (in het kader van de openbare ordehandhaving) niet optreedt in de rode zone. Er zijn echter welbepaalde situaties overwogen waarin enkel de leden van de technische en wetenschappelijke politie of de leden van de speciale eenheden ertoe gebracht kunnen worden om op te treden in een rode zone, onder bepaalde voorwaarden zoals beschikken over geschikt beschermingsmateriaal. Een gesprekspartner is echter van mening dat er geschikt CBRN-materiaal beschikbaar moet zijn en geeft als bijvoorbeeld een kernramp, waarbij hij

.....

⁸ Opgvolgingsverslag actualisatie beschermsets in het kader van het dossier inzake nood- en interventieplannen, van 18 december 2013.

bovendien toegeeft dat de geldigheidsduur van het materiaal dat in de politiezones voorhanden is verstreken is.

De andere gesprekspartners delen de visie van de federale politie, waarbij één van hen te kennen geeft dat de minimale veiligheidsuitrusting een beperkte beschermingsgraad heeft en de personeelsleden een vals gevoel van veiligheid geeft.

In Brussel werd ervoor gekozen om het veiligheidsmateriaal te laten beheren door discipline 1 (brandweer), een logisch gevolg van de omvang van de verschillende politiezones en van de turn-over van de personeelsleden die een zeer grote hoeveelheid veiligheidsmateriaal zou vereisen. Het is in dit verduidelijkte kader dat de reorganisatie binnen de civiele bescherming en de sluiting van bepaalde posten een risico en een bedreiging inhouden op het niveau van het passend beheer van bepaalde noodsituaties: noodzakelijk meetmateriaal zou bijvoorbeeld niet op tijd kunnen raken op de plaats waar het verwacht wordt.

52. In dit verband werd een alternatieve visie aangehaald: de oprichting van CET (casuals extraction team), dit zijn gevormde teams waarin de nodige beschermingsmiddelen worden verstrekt aan de brandweer om tussen te komen in gevaarlijke situaties om slachtoffers te redden. In Brussel stemt de oprichting van deze CET bij de brandweer overeen met de wil om de opleiding van de veiligheidsberoepen bijeen te brengen op één enkele site om de synergieën tussen de diensten te vergroten. Zo is een project van gewestelijke school voor veiligheidsberoepen ontwikkeld, waarin de opleiding van politieambtenaren en van brandweerblije bijeengebracht is, in één enkel gebouw, waarbij onder andere gecombineerde en geïntegreerde oefeningen en lessen/opleidingen worden voorzien.

53. In aanvulling op wat *supra* vermeld is, dienen hier de verplichtingen die voortvloeien uit de wetgeving inzake welzijn op het werk in herinnering te worden gebracht en dient de nadruk te worden gelegd op de verplichting die elke werkgever heeft om een dynamisch systeem voor risicobeheersing op poten te zetten, met inbegrip van een strategie voor de realisatie van een risicoanalyse op basis waarvan preventiemaatregelen worden bepaald. Deze maatregelen hebben meer bepaald betrekking op de keuze en het gebruik van werk- en beschermingsuitrusting alsook werkkledij. Het is mogelijk dat, in bepaalde politiekorpsen of -eenheden, men door de realisatie van een dergelijke risicoanalyse tot de conclusie komt dat het nodig is om specifiek beschermingsmateriaal aan te kopen.

4. CONCLUSIES MET BETREKKING TOT DE OPVOLGING VAN DE AANBEVELINGEN

54. Uit de verschillende gevoerde gesprekken blijkt dat de diverse aanbevelingen geformuleerd in het aanvankelijk onderzoeksverslag niet allemaal dezelfde aandacht hebben gekregen. Hoewel er een zekere evolutie werd vastgesteld met betrekking tot bepaalde aanbevelingen die toen werden gedaan, zijn andere nog altijd, soms zelfs nog meer, van toepassing.

4.1 Provinciale politionele interventieplannen (PIP)

55. Zoals *supra* vermeld, blijft de aanbeveling die vervat is in het aanvankelijk verslag uit 2013 betreffende de noodzaak van een eenduidige interpretatie van de richtlijnen omtrent de verplichting tot het (al dan niet) vertalen van het provinciale PIP naar een lokaal PIP van toepassing, en dit ook al schijnen de diverse interpretaties die hieromtrent nog gelden op het terrein geen problemen op te leveren.

4.2 Digitaal informatieplatform

56. De toenemende uitspreiding en het gebruik van het ICMS, zowel tijdens oefeningen als in geval van werkelijke incidenten, beantwoorden aan de behoefte die was geuit om de partners een gemeenschappelijk platform te zien gebruiken, zodat de informatie door iedereen gebruikt en gedeeld kan worden. Niettemin kan worden betreurd dat het aldus nagestreefde doel wordt verzwakt door het feit dat niet alle partners instemmen met het gebruik van deze tool en dat er parallelle systemen blijven bestaan.

57. Er moeten bijgevolg inspanningen worden geleverd zowel op het vlak van de opleiding van de gebruikers als op het vlak van het meedelen van de verschillende mogelijkheden en kansen die het systeem biedt, meer bepaald wat betreft het vertrouwelijkheidsniveau dat kan worden voorbehouden aan bepaalde gegevens, zodat de partners die nog terughoudend zijn om dit platform te gebruiken gerustgesteld zijn.

58. Er moet worden gestreefd naar een ideale situatie waarin alle intervenanten en partners samen zouden werken in een gemeenschappelijk systeem waarvan de diverse mogelijkheden gekend zouden zijn door alle gebruikers.

4.3 Rol van de Dirco

59. Terwijl een reflectie over de rol van de Dirco inzake nood- en interventieplanning gaande in de richting van een versterking van de rol van de CSD's was aanbevolen direct na de hervorming van de gerechtelijke arrondissementen, dient te worden vastgesteld dat deze rol (nagenoeg) niet geëvolueerd is.

60. Er worden nog altijd verschillen vastgesteld tussen provincies, zowel op het vlak van de organisatie van oefeningen als op het vlak van de betrokkenheid van discipline 3 bij deze oefeningen, die systematisch gerechtvaardigd worden door de capaciteit (of het gebrek eraan) die daaraan moet worden besteed.

4.4 Gelijktijdig voorkomen van een administratief aspect en van een gerechtelijk aspect in het beheer van een noodsituatie

61. Er werd een positieve evolutie beschreven in die zin dat hoewel eensgezind erkend is en blijft dat de openbare veiligheid primeert op het belang van het onderzoek, de diverse intervenanten zich meer bewust zijn van de verwachtingen en behoeften van de partners van de andere pijler en ervoor zorgen dat ze er zo snel mogelijk aan voldoen.

4.5 Rol van het CIC

62. Voor zover men meent dat de steun van het CIC inzake noodplanning in zijn geheel afneemt, onder andere gelet op de daling van het competentieniveau binnen het CIC, kan worden besloten dat de aanbeveling hieromtrent, zoals geformuleerd in 2012, actueel blijft.

4.6 Veiligheidsuitrusting

63. Hoewel de geïntegreerde politie zich heeft uitgesproken over (de zeer beperkende voorwaarden voor) het optreden van discipline 3 in een rode gevarezone, worden er nog steeds verschillen opgemerkt in de standpunten betreffende de aankoop van het minimale veiligheidsmateriaal. Sensibiliseren om na te denken over het belang van de minimale veiligheidsuitrusting en over de noodzaak om bepaalde types van beschermingsmateriaal aan te kopen blijft bijgevolg noodzakelijk, gelet meer bepaald op de wetgeving inzake welzijn. Deze denkoefening moet gebeuren op het niveau van de lokale politiezones maar ook van de federale politie met betrekking tot het materiaal dat nodig is binnen de eenheden die wellicht kunnen tussenkomen in een gevarezone (laboratoria van technische en wetenschappelijke politie en bijzondere eenheden).

64. Voor meer details over de vaststellingen die werden gedaan voor elk van de geformuleerde aanbevelingen, verwijzen wij naar de inhoud van de rubrieken 3.1 t.e.m. 3.6 *supra*.

65. Bovendien dient te worden verduidelijkt dat het KB noodplanning tevens wordt herzien, en dit ingevolge vragen afkomstig van het terrein. De bestaande structuren en fasen zullen niet worden gewijzigd, maar er zal meer nadruk worden gelegd op samenwerking en coördinatie. Daarnaast zal de mogelijkheid worden gelaten om een ambtenaar noodplanning te delen tussen gemeenten, die dan als expert zou fungeren. Het KB zal een stramien blijven, dat wordt aangevuld via omzendbrief (omzendbrieven) op basis van de input geleverd door de actoren op het terrein. Aan de tekst wordt, op het ogenblik waarop dit verslag wordt opgesteld, de laatste hand gelegd.

5. Lijst van afkortingen

ADCC	Algeme(e)n(e) directie/directeur van het crisiscentrum
AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
BPV-BPS	Brussel Preventie & Veiligheid - Bruxelles Prévention & Sécurité
CBRN	Chemisch, bacteriologisch, radiologisch, nucleair
CET	Casuals extraction team
CGO	Directie van de operationele politionele informatie
CIC	Communicatie- en informatiecentrum
CSD	Coördinatie- en steundirectie
D3	Discipline 3
DAO	Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie
Dirco	Directeur-coördinator
FOD	Federale overheidsdienst
ICMS	Incident & Crisis Management System
KB	Koninklijk besluit
PIP	Politioneel interventieplan
WGP	Wet op de geïntegreerde politie